

GJALLARHORNET

**Utgges av Svenska Arkeologiska
Samfundet**

Årgång 33. Nr. 4. 2013

God jul & Gott nytt år!

I detta sista nummer för året delar Nils Ringstedt med sig av sina upplevelser från sin resa till Kina där han besökte några intressanta arkeologiska utgrävningsplatser.

Vidare informerar Lars Larsson om nästa års samfundsresa som denna gång ska gå till Kreta med Niklas Hillbom som ciceron. Avslutningsvis kommer en påminnelse om att det är hög tid att söka medel ur Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond och hos Svenska Fornminnesföreningen. Notera att sista inlämningsdatum till Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond är den 1 februari (ett felaktigt datum hade smugit sig in i förra numret).

Jag vill samtidigt passa på att tacka alla som under året lämnat in värdefulla och intressanta inlägg till Gjallarhornet och hälsa alla ledamöter i samfundet en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Ola Wolfhechel Jensen

ola.jensen@raa.se

Svenska Arkeologiska Samfundet inbjuder till Det minoiska Kreta – Europas första högkultur 9-16 okt 2014 med fil dr Niklas Hillbom

Fil dr Niklas Hillbom är resans ciceron, klassisk arkeolog som skrivit en avhandling om minoiska brädspele och som intresserat sig mycket för forntidens kulturkontakter runt östra Medelhavet, där inte minst Kreta är en viktig länk. Han har tidigare varit ciceron för Paradisresor i klassiska Grekland, Italien, Syrien, Jordanien och på flera resor på Kreta.

*Dag 1. Torsdag 9/10 - **Avresedag***

Direktflyg på morgonen från Arlanda eller Kastrup till Heraklion. Måltid på flyget. Transfer till vårt trevliga strandhotell någon mil från Heraklion, där vi bor hela veckan på Kreta. Välkomstmiddag på hotellet.

*Dag 2. Fredag 10/10 - **Heraklion***

På förmiddagen gör vi en utflykt till Heraklion. Vi börjar med en rundvandring till den venetianska hamnen där vår ciceron introducerar resan och platserna vi ska besöka. Vi äter lunch i Heraklion. Efter lunch går vi in i det stora arkeologiska museet med dubbelyxor, guldsmycken, väggmålningar och andra värdefulla klenoder. Bad i havet eller i poolen. Buffémiddag på hotellet.

*Dag 3. Lördag 11/10 - **Mallia, Knossos***

Besök på det minoiska palatset i Mallia vid havet. Vår ciceron visar runt bland ruinerna och berättar om de spännande fynd som franska arkeologer gjort här. Därefter åker vi in till Knossos där vi äter lunch. Efter lunch ska vi se ett av de största arkeologiska utflyktsmålen i hela Medelhavet - det magnifika palatset i Knossos. Det blev känt genom Sir Arthur Evans utgrävningar, som påbörjades år 1900. Evans restaurerade även palatset, vilket gett upphov till debatt. Buffémiddag på hotellet.

*Dag 4. Söndag 12/10 - **Archanes, Phourni, Anemospilia***

Söderut från Heraklion besöker vi det spännande gravfältet Phourni. Vi åker sedan in till Archanes med det lilla fina arkeologiska museet med föremål från trakten. Därefter ser vi det omskrivna huset i Anemospilia, där man eventuellt utförde människooffer när byggnaden rasade samman. Buffémiddag på hotellet.

Dag 5, Måndag 13/10 - Phaistos, Ayia Triada, Matala, Kommos

Vi gör en längre bussfärd tvärs över ön mot sydkusten. Vi passerar det mäktiga berget Ida. I Phaistos besöker vi det stora palatset högt över den bördiga Mesaraslätten. Därefter beundrar vi den imponerande villan Ayia Triada. Vi äter lunch i det lilla samhället Matala vid stranden av Libyska havet. Under tillbakafärden tittar vi på utgrävningarna av den minoiska hamnstaden Kommos. Buffémiddag på hotellet.

Dag 6. Tisdag 14/10 - Lasithi, Diktigrottan, Lato

Vi åker upp i bergen på slingrande vägar upp till den isolerade högplatån Lasithi. Denna bördiga platå är känd för sina många väderkvarnar med tygvingar men också för Diktigrottan. Här föddes enligt legenden Zeus. Under minoisk tid var här en viktig naturhelgedom och offerplats. Vi äter lunch på en lantlig taverna och åker ner på andra sidan Lasithi till det vackert belägna Lato med många klassiska lämningar som vi besöker. Buffémiddag på hotellet.

Dag 7. Onsdag 15/10 - Gournia, Ayios Nikolaos

Vi beger oss österut till Gournia, den bäst bevarade minoiska staden, och vandrar runt på samma gator och med samma utsikt över Mirabellobukten, som för 3500 år sedan. Vi åker sen tillbaka vårt hotell. Fri eftermiddag för egna aktiviteter. Avskedsmiddag på hotellet.

Dag 8. Torsdag 16/10 - Hemresa

Transfer till flygplatsen på förmiddagen för direktflyg från Heraklion till Arlanda eller Kastrup. Måltid på planet.

RESEFAKTA:

Bokningar snarast och helst före den **9 april 2014**.

Pris från Arlanda/Kastrup: 12.950:- inklusive flygskatter

Anmälningsavgift: 2.000:- vid anmälan, dras av vid **slutbetalning 10 aug 2013**

Enkelrumstillägg: 2.800:-

Om du bokat del i dubbelrum, men det inte finns någon att dela med måste enkelrumstillägg erläggas.

Avbeställningsskydd kan tecknas genom ERV www.erv.se, tel 0770- 456 900 och betalas inom två dagar efter att anmälningsavgiften betalats. Kontrollera att ni har reseförsäkring!

bg: 5169 - 6672 PARADISRESOR

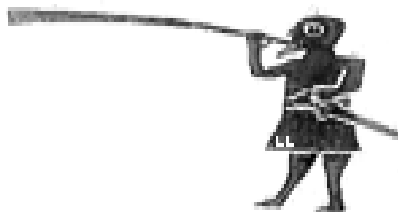
Resan innebär en hel del promenader så resenärerna bör kunna förflytta sig utan svårigheter. Vi reserverar oss för programändringar utanför vår kontroll. För att resan ska genomföras behövs 20 deltagare. I resans pris ingår: Direktflyg ToR Arlanda eller Kastrup-Heraklion inkl. flygskatter, måltider ombord på flygen, transfer, del i dubbelrum på vårt trevliga *** strandhotell, bufféfrukostar och sju middagar på hotellet, transporter med modern turistbuss, inträdesavgifter, utflykter enligt program, fil dr Niklas Hillboms ciceronskap, lokalguide och eu-moms.

Anmälan/förfrågan till Paradisresor 08-718 07 13 eller kontakta oss på info@paradisresor.se org. nr 96 96 00-58 50. Vi har F-skattebevis.

SRF:s (Svenska resebyråföreningens) villkor för paketresor gäller och finns på vår hemsida. Lagstadgad resegaranti är ställd till Kammarkollegiet.
www.kammarkollegiet.se

Lars Larsson

lars.larsson@ark.lu.se

Arkeologiska reseminnen från Kina 2013

Denna höst var jag och min hustru på sex veckors resa i Kina på egen hand. Orsaken var en vänlig inbjudan att bo hos en kinesisk familj i Maanshan, Anhuiprovinsen. Familjens son blev master på Karolinska Institutet för ett år sedan och bodde hos oss i två år och blev som en familjemedlem. Om boende hos kinesiska familjer (vi var hos två) finns mycket att berätta men inte i Gjallarhornet. Jag vill istället här ta upp några arkeologiska reseminnen från resan.

De som deltog i Samfundsresan till Kina eller har läst min artikel ”Samfundets Kinaresa”, Gjallarhornet 2004, nr 4, har noterat hur Kina exponerar sina färdiga utgrävningar för allmänheten. Istället för att täcka igen bygger Kina fina utställningshallar över de utgrävda ytorna så att gravar med skelett, hästar, vagnar etc tydligt syns. Besökande går runt de utgrävda ytorna på gångar. Information finns på kinesiska och ibland även på engelska. Det är utomordentligt intressant att gå i dessa hallar.

På resan 2004 såg vi i *Liulihe* ett museum på platsen för den gamla huvudstaden Yan, Västra Zhou (ca 1027 – 771 f Kr) uppfört över storgravar innehållande stridsvagnar och hästar. I *Dabaotai* besökte Samfundet en jättelik bevarad kammargrav i träkonstruktion från Västra Han, daterad till första århundradet f Kr med tre framskrapade stridsvagnar plus hästar in situ. I *Anyangs* omgivningarna såg vi bl a en kammargrav (kan vara från Shang-dynastin ca 1500 – 1027 f Kr) övertäckt in situ över Lady Fu Hao med föremål, människooffer mm synliga på terrasser i graven. I ett annat museum på platsen fanns bl a en jättegrav med sex stora vagnar jämte hästar. Samfundet såg även i *Sanmenxia* från kinesisk bronsålder ett lokalt museum byggt över fem framskrapade stridsvagnar med tio hästar jämte föremål. Enbart en grav innehöll 19 vagnar med 2 hästar per grav. Och naturligtvis är ju höjdpunkten den stora överbyggda terrakottaarmén i *Xian* från ca 210 f Kr samt världens största gravhög (120 m hög och 3 km i omkrets) över kejsare Qin.

Under resan i höst förde oss vår familj till en vacker park mitt i staden *Maanshan* (en helkinesisk stad, där inga utlänningar syntes och ingen kunde ett ord engelska – inte heller vår värdfamilj utom sonen – som var på sitt arbete under besöket!). Parken är i själva verket ett stort gravområde. Jag såg 6 – 7 ganska avlånga högar i parken. De är kanske någon dryg meter höga. Dessutom finns ytterligare två som är utgrävda. De är mycket stora kammargravar med välbyggda tegelvalv och tegelgolv. Över dessa gravar har utställningshallar byggts. Tyvärr fanns endast informationstext med kinesiska tecken. (Enda engelska text var ”Please be quiet. Do not smoke!”). Så

mycket kände jag till att de två utgrävda gravarna hade hört till en berömd general under *Tre kungariken* (ca 223 – 268 e Kr).

Den ena graven hade hyst generalens familj medan generalen begravts i den andra och största kammargraven (se bild 1). Här finns fortfarande den välbevarade träkistan. Valv och golv av tegel var i utomordentligt gott skick. I en särskild utställningslokal intill graven finns påträffade föremål såsom keramik, generalens lackföremål, stek-panna mm som kan vara bra att ha med i dödsriket. I parken längs parkstigarna låg i stenlådor övertäckta med glas stora stenskvor med kinesiska tecken, målade mönster och figurer. Också här var skyltar enbart med kinesiska tecken. Förmodligen är dessa stenskvor från de utgrävda kammargravarna och berättar kanske om generalens liv.

Hela området hålls mycket prydligt med klippta gräsmattor, en jättelik kopia av ett bronskärl från Shangdynastin centralt placerad (se bild 2), en stor uppbyggd stenvägg med kinesisk text som förmodligen berättar om generalen och förstås en staty. Det hade varit utomordentligt intressant att få veta detaljer om denna fina utgrävning!

Den andra synnerligen intressanta utgrävningen vi besökte gällde nutidsarkeologi och var i *Nanjing* – en gång huvudstad för den förste Mingkejsaren (död 1398 e Kr), vars palatsruin ligger i en park inte långt från den mycket välbevarade fem meter tjocka stadsmuren, som sträcker sig flera kilometer runt en stor del av staden. Strax utanför ligger Mingkejsarens outgrävda, stora överväxta gravhög med en ca en km lång processionsväg kantad av stenstoder av djur, krigare och höga tjänstemän samt byggnader i närheten av graven.

Vårt besök gällde främst platsen för den hemska Nanjing-massakern på civila kineser, som japanerna genomförde under sex veckor i december 1937 och i januari 1938. De styrande i staden flydde undan japanerna men beordrade befolkningen att vara kvar och lät stänga stadsportarna. Under dessa sex veckor mördades ca 300 000 människor på det mest bestialiska sätt – halshöggs, sköts mm. På platsen för en utgrävd massgrav med ca 10 000 döda har byggts en mycket stor och vacker minnes-hall med stämningsfullt meditationsrum, utställningslokaler över utgrävda föremål, hemska foton tagna av japanska fotografer över dödsskjutningar, halshuggningar mm. Även bilder på kinesiska officerare med sablar – officerare som tävlat i hur många de på kort tid kunde hugga huvudet av. De vi såg hade över 100 offer var på sitt samvete. Här fanns också journalfilmer från beskjutning och bombning av Nanjing, ljudeffekter av skottlossning mm hemskheter.

Det krävdes starka nerver för att gå igenom denna fotoutställning – och till slut orkade vi inte se mer utan gick ut i parken för att lugna ner oss på en bänk. Mycket klar och informativ information finns på engelska. Utgrävningen skedde fram till 1999.

Av stort intresse är att utgrävningar av massakern också exponeras inne i hallen. Inte hela utgrävningsområdet visas men punktvis är öppna massgravar synliga med ben huller om buller, människor med kulhål eller bajonettsår mm. Det är män, kvinnor och barn utan urskiljning (se bild 3 & 4).

Utanför de stora utställningshallarna finns skrämmande bronsskulpturer som visar skräckslagna, flyende människor som bär på barn eller gamla. Det är lätt att förstå kinesernas nuvarande negativa inställning till Japan efter att ha sett vad som ägde rum under japanernas härjningar i Kina!

Avslutningsvis vill jag också nämna ett exempel på ett mycket fint och sevärt museum med föremål från Kinas långa förhistoria och historia – nämligen *Shanghai* museum, som är byggt ungefär som ett bronskärl från bronsåldern – en ”ding” (bild 5). Här kan den som är intresserad av kinesisk arkeologi och historia tillbringa flera dagar för att studera alla intressanta föremål.

Sättet att informera om och åskådliggöra arkeologiska utgrävningar i Kina ger intresserade besökare outplånliga minnen!

Nils Ringstedt

Nils.ringstedt@globalnet.net

Rosa och Valters Tengborgs stipendiefond

Rosa och Valter Tengborgs stipendiefond utdelar resestipendier till yngre svenska arkeologer som vill delta i undersökningar eller bedriva studier utomlands och till yngre utländska arkeologer som vill delta i undersökningar eller bedriva studier i Sverige.

Stipendierna utdelas företrädesvis till yngre forskare. Behörig att söka stipendium är den som arbetar inom Samfundets intresseområde och innehar minst 60 poäng i arkeologi eller angränsande ämne (för utländsk sökande motsvarande kompetens).

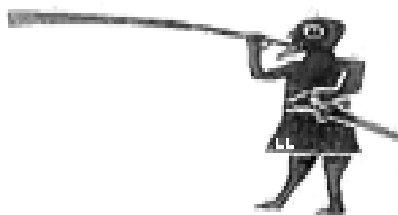
Disponibelt belopp för 2014 är 20 000 kronor.

Ansökan skall innehålla uppgift om ålder, examina, resans syfte, plan och beräknad kostnad. Det finns ingen speciell ansökningsblankett. Resan skall påbörjas senast sex månader efter stipendiets utdelande. Kortfattad reseberättelse skall skickas in till Samfundets styrelse senast två månader efter resans slut. Samfundet kan komma att begära att arbetet och resultatet skall framföras muntligen vid Samfundets årsmöte.

Ansökan sändes till stipendiesekreterare Anna Kjellström, Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet, Institutionen för arkeologi och antikens kultur, Lilla Frescativägen 7, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm.

Sista ansökningsdag är den 1 februari 2014

Beslut meddelas på Samfundets årsmöte i april 2014.

Sök ett stipendium från Svenska Fornminnesföreningen

Du som önskar stöd för forskning på doktorand- eller högre nivå inom föreningens intresseområden, d.v.s. arkeologi och medeltidsforskning (historisk eller konstvetenskaplig) inklusive urkundsutgivning och numismatik kan nu söka ett stipendium ur föreningens fonder om högst 5000 kr. (Enskilt fondnamn anges ej).

Ansökan avseende 2014 års stipendier och skall obligatoriskt innehålla

- uppgift om Ditt personnummer samt postgiro- eller bankkonto-nummer. Utöver Din postadress är vi tacksamma om Du också meddelar din mailadress.
- kortfattad redogörelse beträffande forskningsuppgiftens art, målsättning och tänkta genomförande.
- uppgift om Du tidigare beviljats anslag ur någon av föreningens fonder och om medel för samma ändamål erhållits tidigare eller söks samtidigt från annan fond.
- uppgift om forskningsuppgiften ingår i doktorandarbete.

Ansökan skickas i ett exemplar till Svenska Fornminnesföreningens stipendie-sekreterare Jan Peder Lamm, Kostervägen 7, 181 35 Lidingö och skall vara föreningen tillhanda **senast den 15 januari 2014. Särskild blankett erfordras ej.**

Gjallarhornet

Deadline för nästa Gjallarhornet är den **28 februari**. Bidrag skickas till Ola Wolfhechel Jensen, helst med e-post: ola.jensen@raa.se

Alternativt: Ola Wolfhechel Jensen, Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm. Gjallarhornet distribueras numera endast via e-post som pdf. Alternativt kan den hämtas på Samfundets hemsida som för närvarande håller på att byggas om.